49042 ـ فضیلت دهه‌ی اول ذی الحجه

سوال

آیا ده روز اول ماه ذی الحجه بر دیگر روزهای سال برتری خاصی دارد؟ بسیار انجام دادن چه اعمال نیکی در این دهه مستحب است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

یکی از مواسم عظیم طاعت دهه‌ی اول ذی الحجه است که الله متعال آن را بر دیگر روزهای سال برتری داده است؛ از ابن عباس ـ رضی الله عنهما ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: هیچ ایامی نیست که عمل نیک در آن نزد الله محبوب‌تر از این روزهای دهگانه باشد گفتند: حتی جهاد در راه الله؟! فرمود: و نه حتی جهاد در راه الله، مگر مردی که با جان و مالش خارج شود و هیچ‌یک را بازنگرداند به روایت بخاری (۲/ ۴۵۷).

همچنین از وی روایت است که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: هیچ کاری نزد الله عزوجل پاکتر و اجرش بزرگتر از عملی نیست که شخص در دهه‌ی قربان انجام دهد گفتند: نه حتی جهاد در راه الله؟ فرمود: و نه حتی جهاد در الله راه عزوجل، مگر مردی که با جان و مالش [به جهاد] بیرون رود و هیچ یک را باز نگرداند به روایت دارمی (۱/ ۳۵۷). سند آن چنانکه در إرواء الغلیل (۳/ ۳۹۸) آمده حسن است.

این نصوص و نصوص دیگر، نشان دهنده‌ی این است که این دهه بدون استثنا بر دیگر روزهای سال برتری دارد، حتی بر دهه‌ی پایانی رمضان، اما شب‌های دهه‌ی پایانی رمضان بهتر از شب‌های دهه‌ی اول ذی الحجه است زیرا شب قدر در آن واقع است که بهتر از هزار ماه است. مراجعه نمایید به تفسیر ابن کثیر (۵/ ۴۱۲).

بنابراین شایسته‌ی مسلمان است که این دهه را با توبه‌ی نصوح به درگاه الله عزوجل آغاز نماید، سپس اعمال نیک را بسیار انجام دهد و بیشتر بر این اعمال تاکید نماید:

۱ـ روزه

سنت است که مسلمان نُه روز اول ذی الحجه را روزه گیرد، زیرا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ به انجام اعمال نیک در این دهه تشویق نموده، و روزه از بهترین اعمال است که الله متعال آن را خاص خود قرار داده، چنانکه در حدیث قدسی

می‌فرماید: همه‌ی اعمال بنی‌آدم برای اوست، مگر روزه که از آن من است و من پاداشش را می‌دهم به روایت بخاری (۱۸۰۵).

پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ نیز نه روز آغاز ذی الحجه را روزه می‌شدند. از هنیدة بن خالد از همسرش از یکی از همسران پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که گفت: پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ نه روز ذی الحجه و روز عاشورا و سه روز از هر ماه را روزه می‌گرفت؛ اولین دوشنبه‌ی هر ماه و دو پنجشنبه» به روایت نسائی (۴/ ۲۰۵) و ابوداود. شیخ آلبانی در صحیح سنن ابی‌داود (۲/ ۴۶۲) آن را صحیح می‌داند.

۲ـ بسیار گفتن الحمدلله و لا اله الا الله، و الله اکبر:

گفتن تکبیرو تحمید و تهلیل و تسبیح در روزهای دهه‌ی اول ذی الحجه و بلند کردن صدا به آن در مساجد و منازل و راه‌ها و هر جایی که ذکر الله در آن جایز است، به هدف اظهار عبادت و اعلان بزرگداشت الله متعال، سنت است.

مردان آن را به صدای بلند و زنان با صدای آرام می‌گویند.

الله متعال می‌فرماید:

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ [حج: ۲۸]

(تا شاهد منافع خویش باشند و نام الله را در روزهای معلومی بر دام‌های زبان بسته‌ای که روزی آنان کرده است ببرند).

جمهور بر این نظر هستند که این روزهای معلوم همان دهه‌ی اول ذی الحجه است، زیرا ابن عباس ـ رضی الله عنهما ـ می‌گوید: ایام معلومات یعنی روزهای دهگانه [ذی الحجه].

و از عبدالله بن عمر ـ رضی الله عنهما ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: ایامی نیست که نزد الله بزرگتر و عمل نیک در آن محبوب‌تر از این روزهای دهگانه باشد، پس در این روزها بسیار تهلیل و تکبیر و تحمید گویید به روایت امام احمد (۷/ ۲۲۴) احمد شاکر سند آن را صحیح می‌داند. تهلیل: گفتن لا اله الا الله، تحمید: گفتن الحمدلله.

روش گفتن تکبیر به این صورت است: الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله، والله اکبر ولله الحمد. روش‌های دیگری نیز برای این تکبیر وارد شده است.

در دوران ما تکبیر یکی از سنت‌های فراموش شده است، به ویژه در اول دهه‌ی ذی الحجه که شاید جز از تعداد خیلی کمی آن را نشنوی، بنابراین شایسته است که برای احیای سنت و یادآوری غافلان این تکبیر را با صدای بلند گفت. از ابن عمر و ابوهریره رضی الله عنهما ثابت است که در روزهای دهگانه به بازار می‌رفتند و تکبیر می‌گفتند و مردم نیز با تکبیر آنان تکبیر

می‌گفتند. یعنی مردم با شنیدن تکبیر آنان متوجه می‌شدند، و هر کس به تنهایی تکبیر می‌گفت و منظور تکبیر دسته جمعی به یک صدا نیست زیرا چنین تکبیری در شرع وارد نشده است.

احیای سنت‌های فراموش شده یا تقریبا فراموش شده ثوابی بس بزرگ دارد، زیرا رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: هرکس سنتی از سنت‌های مرا که پس از من مرده است زنده کند برایش اجری همانند اجر همه‌ی کسانی که آن را انجام دهند خواهد بود بدون آنکه از اجر آنان چیزی کم شود به روایت ترمذی (۷/ ۴۴۳) که با مجموع شواهد آن حسن است.

۳ـ به جای آوردن حج و عمره:

یکی از بهترین اعمال این دهه، حج بیت الله الحرام است. کسی که الله متعال به وی توفیق حج خانه‌اش را عطا کرده و مناسک را به وجه مطلوب ادا کند ان شاءالله بهره‌ای از این سخن رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ خواهد داشت که می‌فرماید: حج مبرور پاداشی جز بهشت ندارد.

۴- قربانی:

و از دیگر اعمال نیک این دهه، نزدیکی جستن به الله متعال با قربانی و انتخاب قربانی مناسب و بذل مال در راه الله متعال است.

بیایید این ایام بزرگ را غنیمت شماریم، پیش از آنکه مقصران برای کوتاهی خود افسوس خورند و خواهان بازگشت به دنیا شوند، اما درخواستشان برآورده نشود.